

עדת בני החסד

כולם מכנים אותם "דרוזים", וכך גם הם מכנים את עצמם בפני זרים ומבליגים על העובדה שזהו כינוי גנאי.

כולם אוהבים את הלבנה, את הפיתות ואת עלי הגפן הממולאים שלהם ויודעים לספר עליהם שהם משרתים בצה"ל ונאמנים למדינת ישראל, אבל מה באמת אנחנו יודעים על בני העדה הדרוזית?

כתב וצילם: יותם יעקבסון

סיפורם של הדרוזים, המקיימים דת ייחודית שהתפצלה מהאסלאם, מתחיל עם מותו של הנביא מוחמד. כשזה הלך לעולמו בשנת 632 לספירה הנוצרית, החלו מאבקי כוחות על הנהגת העולם המוסלמי המתחזק. בהיעדרם של בנים יורשים פרצו ויכוחים מרים סביב שאלת הח'ליף, יורש הנביא ומחליפו - אם הוא צריך לבוא ממשפחת הנביא (אהל א-נבי) או מקרב מקורביו, ההולכים בדרכו (סונת א-נבי). שלושת הח'ליפים הראשונים היו מקרב חבריו של הנביא, אבל הח'ליף הרביעי היה נכדו, עלי, שהשיב את הכוח השלטוני למשפחת הנביא.

אלה תולדות

בשנת 661 נרצח עלי על ידי מושל דמשק, מועאויה ממשפחת אומיה, שטען לכס.

לאחר החיסול מועוויה חישב את מהלכיו הבאים ומיהר לשחד בכסף את חסן, בנו הבכור של הנרצח, כדי למנוע ממנו לנקום את חיסול אביו. ואולם, הבן הצעיר חוסיין ביקש לנקום את דם אביו המנוח ולהשיב לידי את השלטון. באוקטובר 680, בדרכו של חוסיין לגייס כוחות נוספים לעזרתו, נטבחו הוא ורבים מתומכיו בסמוך לעיר כרבלא שבעיראק. האירוע יזכר בתולדות הימים כקרב כרבלא, והוא מהווה נקודת מפנה משמעותית ביותר בתולדות האסלאם - שארית תומכיו של חוסיין פרשו מהאסלאם והקימו סיעה נפרדת, בערבית "שיעה". לפי עקרונות השיעה, עלי - ולא מוחמד - הוא חותם הנבואה, והאלוהות מתגלה כניצוץ גנוז ברצף דמויות היסטוריות המכוננות "אימאמים". עוד מאמינים בשיעה כי באחרית הימים יופיע "אל-מהדי", המשיח, ויעשה שפטים.

מכיוון שהשיעה נרדפה על ידי הסונה, התנהלו חבריה על פי "תקיה", עקרון הסתה כדי לא להיפגע, שיעי היה יכול להציג את עצמו כסוני, כמובן למראית עין בלבד. בשנת 996 לספירה תפס את השלטון במצרים הפאטימית השליט השיעי אבו עלי מנצור, שבמהרה נודע בכינויו "אל-חאכם באמר אללה", "השולט בצו האל". הוא כבש את פוסטאט והקים בסמוך אליה את עירו אל-קאהירה, "המנצחת", לימים קהיר. אל-חאכם היה ידוע באכזריותו כלפי נוצרים ויהודים. הוא היה השליט המוסלמי היחיד בתולדות ההיסטוריה שהעז להגיע לירושלים ולהחריב את כנסיית הקבר. מסופר שהוא חייב נוצרים לענוד על צווארם צלבי עץ ענקיים ועל יהודים לענוד צלמיות דמויות עגל, אות קלון וזכר לחטא עגל הזהב. על אלה ועל

פסל של אסעד קנג' אבו סלאח, שלחם לצד
הסולטן סלים אל'אטרש נגד הצרפתים
בסוריה, בכפר מג'דל שמש

על פי האמונה הדרוזית, באחרית הימים ישלטו הדרוזים בעולם. הם יצאו בראש צבא גדול מסין ויכחידו את כל כוחות הרשע. עם ניצחון הטוב, ייהרסו הערים הקדושות ירושלים ומכה. על פי התיאורים, ביום הדין יושמדו המוסלמים והנוצרים, אבל לא היהודים, שכן על פי המדרש הדרוזי הם הכירו באלוהים

הדגל הדרוזי בן חמשת הצבעים, מג'דל שמש

מופשטת לחלוטין "היה עליה" לייצג את עצמה באופן כלשהו כדי לבוא לידי ביטוי בעולם החומרי. לשם כך היא יצרה את התבונה האוניברסלית ואת האמת האוניברסלית. אבן-עלי הסביר כי אל-חאכם, האלוהים, אפשר להם לראות את "הצעף" שממסך אותו, את "מקור החסד". האלוהות גם אפשרה בחירה חופשית - לדבוק בה או להתכחש לה, וכך נוצר הרע בעולם.

הדת הדרוזית מכירה בחמישה מתווכחים עיקריים בין האלוהות לעולם. הראשון שבהם, תבונת העולם, מגולם באבן-עלי. חמשת המתווכחים מסומלים גם בחמשת צבעי הדגל הדרוזי - ירוק, כחול, אדום, צהוב ולבן.

הדרוזים מאמינים בשבעה נביאים שקמו מאז בריאת העולם: **האדם הראשון, נח, אברהם, משה, ישוע**, מוחמד ו**איסמעיל** - האימאם השיעי השביעי. על פי אמונתם לכל אחד מהנביאים היו יועצי סתרים

להיעלמותו הנחיל להם את עקרונות הדת החדשה, האמיתית לדידם.

מסופר כי אף שאל-חאכם העניק את הבכורה לאבן-עלי, ניסה אל-דראזי לתפוס את מקומו והפיץ דת מסולפת ושקרית. כך או אחרת, שניהם נרדפו ומצאו את מותם. אבן-עלי יוצג לימים כ"מהדי", המשיח, שנאסף על ידי אללה בכבודו ובעצמו וישוב באחרית הימים לשבת למרגלות הכס של אל-חאכם ולשפוט את בני האדם. ממשיכי דרכם נקראו "דרוזים", על שמו של אל-דראזי, ואולי כלעג על הדת השקרית והנחותה שהפיץ, כשם גנאי.

עקרונות הדת והמוסר

העיקרון הבסיסי בדת הדרוזית הוא עיקרון מונותאיסטי מוכר - האל הוא אחדותי ונצחי, חסר צורה ואי אפשר לתפוס אותו במחשבה. מכיוון שהאלוהות

אלה אסר לרכוב על בהמות. אל-חאכם נודע ברעיונותיו האזוטריים ובחוקיו המתמיהים. למשל, הוא לא התקלח כמעט, נהג ללבוש אדרת מצמר גמלים ורכב על בהמות משא כשפניו לאחור. הוא פקד על היפוך זמנים - חייב עבודה בלילה ושינה ביום, אסר על סנדלרים לייצר נעלי נשים, פקד על הרג כל כלבי אל-קאהירה, סילק מאכלים שונים מהשווקים, אסר על משחק שחמט ועוד.

לצד מי שראו בו מטורף היו רבים שנשבו בקסמיו וברעיונותיו המשיחיים, ולכן כשבשנת 1021 נעלם באורח מסתורי, היו שטענו כי הוא לא הלך לעולמו או חוסל בחשאי, אלא נעלם באורח פלאי ושב אל מקורו האלוהי.

לאחר היעלמותו של אל-חאכם המשיכו את דרכו שניים ממקורביו, **חמזה אבן-עלי ונשתקין אל-דראזי**, אגב העצמת דמותו והפיכתו לאלוהי. הם סיפרו שקודם

תורת המוסר הדרוזית כוללת שבעה עקרונות: אמונה בנצחיות האל, איסור על עבודה זרה, איסור על פקפוק בדבר האל ועל חקר המסתורין שאופף אותו, קבלת המציאות כרצון אלוהי, הימנעות משקר, חובת סיוע לכל המאמינים - על כל דרוזי לעזור בכל עת לכל אחיו ואחיותיו, וכן ביטחון באל והיעדר פחד

תוצרת חקלאית של הדרוזים בצפון רמת הגולן

מכיוון שהנשמה נתפסת על ידם כנצחית וככזו שמיד עם המוות ממשיכה את מסעה הלאה, אל הגוף הבא, אין הדרוזים מקדשים קברים. הקבורה הדרוזית נעשית לרוב באופן משפחתי, מעל האדמה - בכוכים או במבנים מיוחדים, ללא ציון שמותיהם של הנפטרים או כל פרט מזהה אחר

על ילדים שסיפרו על חייהם ועל קרוביהם מגלגולם הקודם והתעקשו לבקר אותם, אגב חשיפת סודות שרק בני משפחת המת יכולים לדעת. מכיוון שהנשמה נתפסת על ידם כנצחית וככזו שמיד עם המוות ממשיכה את מסעה הלאה, אל הגוף הבא, אין הדרוזים מקדשים קברים. הקבורה הדרוזית נעשית לרוב באופן משפחתי, מעל האדמה - בכוכים או במבנים מיוחדים, ללא ציון שמותיהם של הנפטרים או כל פרט מזהה אחר. חורגים מהנהוג הדרוזי של קבורה ללא ציון שם הם קבריהם של בני העדה שנפלו במערכות ישראל. כדי להביע את נאמנותם למדינת ישראל, הדרוזים נוהגים לקבור את חללי צה"ל בני העדה בקבורה ממלכתית רגילה ולהקים על הקבר מצבה, כמקובל בישראל. עוד חורגים מהנהוג הם בכירים בעדה. אלה

עבודה זרה, איסור על פקפוק בדבר האל ועל חקר המסתורין שאופף אותה, קבלת המציאות כרצון אלוהי, הימנעות משקר (כל עוד מדובר בדרוזים; מותר לשקר למי שממילא רחוק מהאמת האלוהית, כלומר אינו דרוזי), חובת סיוע לכל המאמינים - על כל דרוזי לעזור בכל עת לכל אחיו ואחיותיו, וכן ביטחון באל והיעדר פחד. הדרוזים מאמינים בגלגול נשמות. בניגוד לאמונה הרווחת בהודו, אין הם מאמינים שנפש יכולה להתגלגל בכל יצור שהוא, בהתאם למטענה הקרמתי, אלא שדרוזי תמיד מתגלגל בגופו של דרוזי. על פי אמונה זו מספר הדרוזים בעולם קבוע מאז "נעילת השערים".

לידה לאחר המוות

בקרב העדה הדרוזית רווחים סיפורים על ילדים שכבר לאחר לידתם התנהגו באופן מוזר והגיבו בחום רב לזרים מסוימים או

שפירשו להם את נסתרות התבונה האוניברסלית ואת האלוהות. העולם, על פי המסורת הדרוזית, נבנה ברגע, ולא בשישה ימים, כי די לאלוהים לומר "יהיה!" והכול נהיה בדברו. מטעם זה גם אין הם מקדשים את היום השביעי כיום מנוחה. על פי האמונה הדרוזית, באחרית הימים ישלטו הדרוזים בעולם. הם יצאו בראש צבא גדול מסין, הנתפסת במיסטיקה המוסלמית כמקור החוכמה, ויכחידו את כל כוחות הרשע. עם ניצחון הטוב, ייהרסו הערים הקדושות ירושלים ומכה. על פי התיאורים, ביום הדין יושמדו המוסלמים והנוצרים, אבל לא היהודים, שכן על פי המדרש הדרוזי הם הכירו באלוהים (בעת מעמד מתן תורה אלוהים התחפש ובא אליהם כמוביל חמורים והם, הגם שלא הכירוהו, נהגו בו יפה). תורת המוסר הדרוזית כוללת שבעה עקרונות: אמונה בנצחיות האל, איסור על

קבר נבי שועיב למרגלות קרני חיטין, האתר השני בקדושתו לדרוזים בכל העולם והקדוש מכול בארץ

יום ואילך אי אפשר עוד להצטרף לדת הדרוזית. כאמור, על פי האמונה הדרוזית, מספרם של בני הדת קבוע מאז נעילת שעריה. עובדת היותם של הדרוזים מיעוט משפיעה כמובן רבות על ההיסטוריה שלהם. במהלך ההיסטוריה היו שני מקרים בלבד שבהם צורפו משפחות לדת מעט לאחר נעילת השערים - ג'ונבלט וארסלאן, שתיהן משפחות אצולה מבוססות. הראשונה צורפה באופן מלא לעדה בעוד על בניה של השנייה נאסרו נישואים עם בנות העדה. שתי המשפחות האלה שלטו בעדה במהלך מסעות הצלב ונלחמו, לצד המוסלמים, נגד הצלבנים. נעילת השערים קיבעה את בני העדה הדרוזית כמיעוט בתוך רוב שאינו דרוזי. כבני מיעוט שידע פעמים רבות רדיפות וגזרות, נאלצו הדרוזים להצטיין

סגרו את השער

בעקבות הרדיפות הקשות שידעו בני הדת החדשה במצרים, ברחו בניה אל דרום הר הלבנון - אזור לא נגיש, מוגן יחסית ומיושב בדלילות (האזור הצפוני היה מאוכלס על ידי המארוניים). הוביל את העדה **בהאא א־דין**, שקברו מוכר כיום במרומי בית ג'ן שבהרי מירון. הם התיישבו בחלקו הדרומי של הרכס, שנקרא על שם ג'בל דרוז (לימים, בעקבות מלחמת האזרחים הקשה במאה ה-19 והימלטותם של דרוזים רבים לדרום סוריה, יועתק השם אל חבל החורן שבדרום סוריה ויזוהה עמו). א־דין העניק לדת החדשה את הכינוי "מוואחידון", "בני אמונת הייחוד", או "בני מערוף", "בני החסד". כמו כן, בשנת 1043 הוא ביצע את "נעילת השערים", ומאותו

נקברים בדרך כלל בחצר החילוות או אף בתוכן, אגב ציון מפורש של שמש. כך, למשל, נקבר בכפר ג'וליס **אמין טריף**, מי שהיה ראש העדה הדרוזית בישראל במשך 65 שנה. בדומה למסורת הנהוגה באסלאם, הדרוזים מקדשים קברי קדושים או אתרים הקשורים בקדושים, שכמו מעניקים באופן מאגי מכוחם המיסטי. בצפון הארץ פזורים כמה קברי קדושים דרוזים. הקדוש מכול בארץ והשני בקדושתו לדרוזים בכל העולם הוא קבר נבי שועיב, הוא יתרו, במורדות קרני חיטין. קברים נוספים הם נבי חזרי במורדות הגולן, מזרחית לקלעת נמרוד; נבי סבלאן בזבולון, במרומי הר זבול מעל הכפר חורפיש; נבי יעפורי בבקעת יעפורי, דרומית למגדל שמש; ומקאם אל-ח'דר מעל מערת בניאס.

בהאא א־דין העניק לדת החדשה את הכינוי "מוואחידון", ובשנת 1043 ביצע את נעילת השערים. מאותו יום ואילך אי אפשר עוד להצטרף לדת הדרוזית. על פי האמונה הדרוזית, מספרם של בני הדת קבוע מאז נעילת שעריה. עובדת היותם של הדרוזים מיעוט משפיעה כמובן רבות על ההיסטוריה שלהם

הכניסה לקברו של נבי יעפורי בצפון רמת הגולן

בין קדמה למסורת תמונת מצב של הדרוזים בישראל

רוב הדרוזים חיים כיום בסוריה ומונים כ־350 אלף. בלבנון חיים כרבע מיליון דרוזים ובישראל כ־130 אלף, כולל הדרוזים החיים ברמת הגולן. דרוזים חיים גם בירדן, בארצות הברית, בוונצואלה, בקנדה ובאוסטרליה.

הדרוזים בישראל מרוכזים ב־14 יישובים ברחבי הגליל – כגון ג'וליס, יאנוח'ג'ת, בית ג'ן, עין אל-אסד, כיסראסמיט, פקיעין, מע'אר, ראמה ואבו סינאן – ובעוספיא ודלית אל-כרמל שבכרמל. ברוב הכפרים האלה הם מהווים רוב מוחלט. כמו כן, יש ארבעה כפרים דרוזיים בצפון רמת הגולן – עין-קינייה, בוקעתא, מסעדה ומג'דל שמס.

החיים לצד ובקרבת האוכלוסייה היהודית החילונית השפיעו רבות על הדרוזים. קודם הלבוש השתנה ומספר הדרוזים שרוכשים השכלה גבוהה ועוסקים במקצועות חופשיים גדל באופן ניכר. בזמן השתנה מאוד מעמד האישה. יותר ויותר נשים דרוזיות רוכשות השכלה ועובדות מחוץ לבית. במובנים אלה ואחרים הדרוזים בישראל חיים בין הקדמה למסורת.

בדוקטרינות צבאיות, אבל גם למדו להרכיב ראשם אל מול כוחות חזקים מהם ולתת לזעם לעבור מעליהם. הם ירשו מהשיעים את עקרון ההסתר, פיתחו אותו ומקפידים עליו מאוד. במקרים רבים לאורך ההיסטוריה הצטרפו הדרוזים, מתוך החלטה מושכלת מוקדמת, למחנות יריבים, כדי שימצאו את חלקם בצד המנצח. מטעם זה ממש החליטו ראשי העדה הדרוזית כי הדרוזים, המפוזרים במדינות שונות, יהיו תמיד נאמנים למדינה שבתחומה הם חיים. עקרון התקיה מתבטא גם באופן שבו הדרוזים משתתפים בבחירות בישראל.

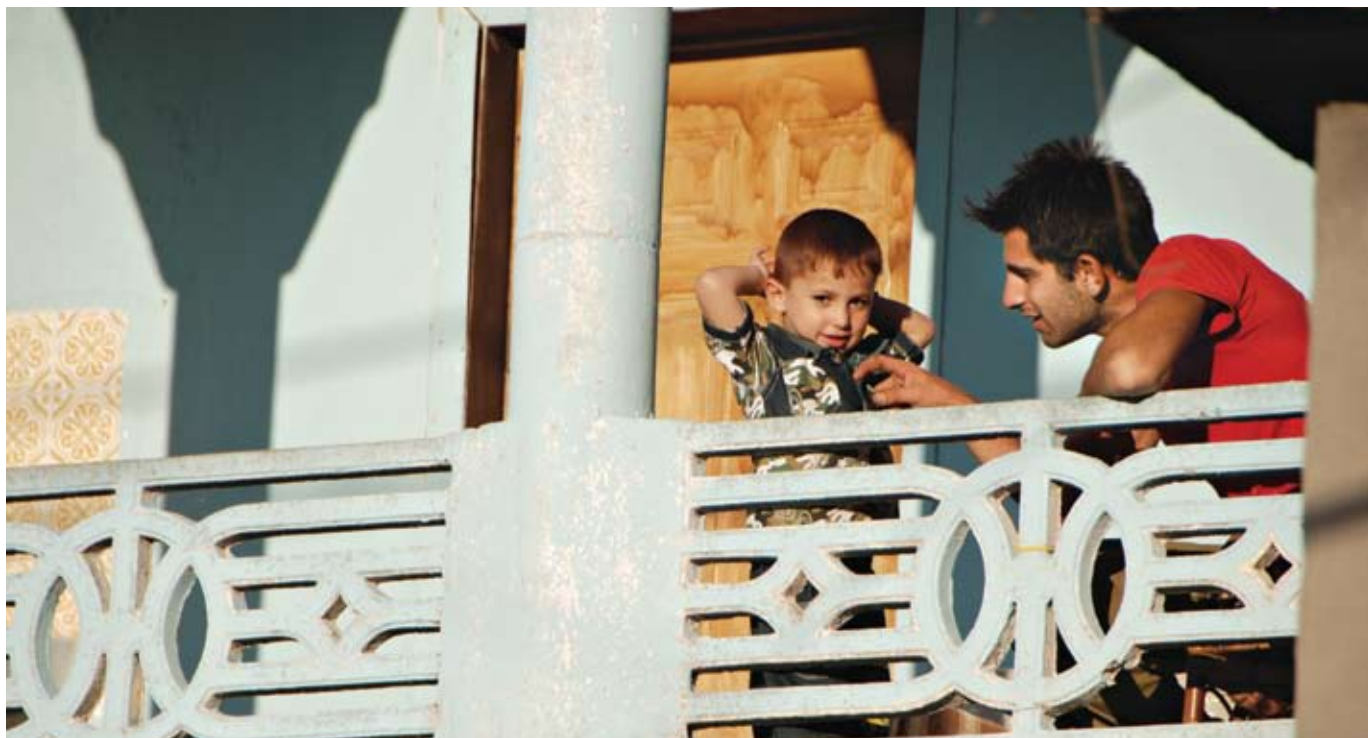
בהתאם לעקרון ההסתר שירשו הדרוזים מהשיעים, בתי התפילה שלהם, הח'לוה ("נפרד"), נראים כבתי מגורים רגילים, ללא כל סממנים חיצוניים. בתוך המבנה אין כל עיטור, למעט ארון ובו כתבי הקודש. על הרצפה יש שטיחים וכריות להסבה. לנשים יש עזרה המופרדת במחיצה.

אל נעילת השערים מתווסף עיקרון דתי-חברתי חשוב ביותר, המזין את אחדות הקהילה - אחוות אחים. נהוג להמשיל את העדה הדרוזית לטס נחושת, שכשמכים בו, ולא משנה היכן, הוא רוטט כולו.

הדת הדרוזית היא דת סודית, ורוב חבריה אינם מכירים את רזיה. העדה הדרוזית מתחלקת בתוכה לג'האל, "נבערים", ולעוקאל, "חכמי הדת". רק העוקאל מכירים את כתבי הקודש ואת משמעותם, וגם ביניהם יש דרגות חשיפה שונות אל הסודות.

כדי להיעשות חכם דת יש לעבור תקופת חניכה ממושכת. הן גברים והן נשים יכולים להיות עוקאל. כדי להיעשות עוקאל נבדק תחילה עברו המוסרי של האדם. אם הוא נמצא מתאים, מתחילה שנת חניכה שבה עליו לקיים מצוות דתיות נוספות: גילוח הראש, הצמחת שפם, לבישת לבוש מסורתי, הימנעות מאלכוהול, הימנעות מאכילת חזיר, הסתפקות במועט, צניעות, הימנעות מראוותנות, עבודת אדמה ועוד.

שמירתם הקנאית של הדרוזים על סודות דתם הביאה להתפשטות שמועות רבות עליהם. באסלאם רווחים סיפורים על כך שהדרוזים מקיימים בבתי התפילה שלהם אורגיות המוניות.

מרפסת בבית ג'ן שבמרומי הגליל

בשנים 1840-1831 נכבשו ישראל, סוריה ולבנון על ידי **מוחמד עלי** שליט מצרים ובנו **איברהים פאשה**, שמרדו באימפריה העות'מאנית הנחלשת והשיגו עצמאות. השניים היו ידועים בגישתם הפרו-אירופית. כמי שהתנתקו מהאימפריה העות'מאנית הם חיפשו בעלי ברית אחרים ופתחו את שעריהם בפני המעצמות האירופיות. בני בריתם הטבעיים בלבנון היו בני חסותם של הצרפתים - המארוניים, ותחת שלטונם הם זכו להטבות שונות על חשבון הדרוזים. הדרוזים, שמצבם הורע, ביקשו לחזור למצב העניינים הקודם ותמכו בעות'מאנים. במהלך המלחמה בין הדרוזים לפאשה התאפשר לארכיאולוג הצרפתי הנודע **פליסיאן דה סוסי** לבזוז בתי תפילה דרוזיים ולהניח ידו על כתבי קודש רבים, שהיוו את הבסיס למחקרו הייחודי על הדת.

על ידי העות'מאנים בשנת 1635. עם מותו התפוררה ממלכתו. תחת משפחתו עלתה משפחת אצולה אחרת - השאהבית. האוטונומיה הדרוזית צומצמה לגבולותיה הקודמים והדרוזים חויבו לשוב ולשלם מסים. חרף היותה של המדינה העצמאית אפיזודה קצרצרה בתולדות ההיסטוריה הדרוזית, פאחר א־דין השני נחשב לדמות אגדית בקרב העדה, שכן הוא הצליח להגשים שאיפה כמוסה שקיימת גם היום - לזכות בעצמאות. בשנת 1736 התאחדה הכנסייה המארונית עם הכנסייה הקתולית וזכתה להגנת הכס הקדוש בוותיקן. בשל זכויות היתר שמהן נהנו המארוניים בזכות קשריהם עם מעצמות אירופה, חלק מהמשפחות המוסלמיות והדרוזיות המירו דתן והיו לקתוליות.

לנצח בקרב ולהפסיד במערכה

הדרוזים בדרום הר הלבנון חיו באזור אוטונומי או אוטונומי למחצה. את ענייני האזור ניהלו משפחות אצולה שונות, שחלקן הצטרפו לדת החדשה רק כדי להפוך לשליטות האזור. בראשית המאה ה־16 השתלטו העות'מאנים על מרחב לבנון. השתלטותם התאפשרה הודות לברית שכרתו עם **פאחר א־דין הראשון**, השליט הפיאודלי של דרום הר הלבנון באותם ימים. נכדו, **פאחר א־דין השני**, החליט לנהוג אחרת מסבו. הוא ביטל את הברית עם סולטן איסטנבול, התנער מתשלום מסים והקים מדינה עצמאית אגב השתלטות על שטחים חדשים. במסעות כיבושיו דרומה הגיע עד רכס הכרמל. אז גם התיישבו בו לראשונה דרוזים. פאחר א־דין השני חוסל

הדת הדרוזית רוויה בהשפעות שמגיעות ממסורות דתיות שונות - אסלאם, נצרות, יהדות, דת זרתוסטרא והינדואיזם. ואולם, הדברים נוצקים בה לכדי דת חדשה ומאתגרת שנשמרת ברובה בסודיות. ספרי הדת מכונים "אגרות החוכמה", כתובים בערבית ואי אפשר לגרוע מהם או להוסיף עליהם. הספרים מועתקים בכתב יד ובחמישה צבעים, שהם צבעי הדגל הדרוזי - ירוק, כחול, אדום וצהוב על רקע לבן

נשים דרוזיות בלבוש מסורתי

בשנת 1840, עם נפילתם של פאשה ועלי וכיבוש עות'מאני מחדש באזור, פרצה בלבנון מלחמת אזרחים עקובה מדם בין הדרוזים למארוניים. במהלך 20 שנה נהרגו כמאה אלף בני אדם. הדרוזים אמנם ניצחו במרבית הקרבות, אבל בסופו של דבר הפסידו במערכה. בשנת 1860 נחתו הצרפתים בחופי לבנון והעניקו תמיכה צבאית רבה למארוניים. כך הושגה הפסקת אש, אבל רבים מהדרוזים ברחו לג'בל דרוז בחורן. את ההנהגה בג'בל דרוז תפסה משפחת אל-אטרש, שממנה בא הזמר המפורסם **פאריד אל-אטרש**. בזכות הסולטן הדרוזי **סלים אל-אטרש**, זכו הדרוזים בחורן לקבל מהצרפתים אוטונומיה בשנת 1921. קודם לכן, בשלהי המאה ה-19, הם מרדו בשלטון התורכי. למרידה זו יש השלכות על גבולה הצפוני של ישראל. למשל, מכירת אדמות לפקידי ה**ברון רוטשילד** כדי להשתחרר מעול הכפרים הדרוזיים "המטרידים".

לאחר מות אל-אטרש מונה מושל צרפתי זמני - **קפטן קרבייה**, שפעל להקמת בתי ספר ובתי משפט, פרץ דרכים ועוד. מעשיו היו שנויים במחלוקת. דרוזים רבים חשו שהם מאבדים את שלטונם העצמי ואת זהותם. הם מחו ונדחו. כמה שנים אחר כך, בשנת 1927, פרץ מרד דרוזי נגד הצרפתים. המרד אמנם נכשל, אבל הצרפתים הבינו שכדאי להם להגיע להידברות עם המורדים. כך קיבלו הדרוזים את חלקם באמנת לבנון שחוברה ב-1943.

רב הנסתר על הגלוי

הדת הדרוזית רוויה בהשפעות שמגיעות ממסורות דתיות שונות - אסלאם, נצרות, יהדות, דת זרתוסטרא והינדואיזם. ואולם, הדברים נוצקים בה לכדי דת חדשה ומאתגרת, שנשמרת ברובה בסודיות מעוררת השתאות. ספרי הדת מכונים "אגרות החוכמה" וכתובים בערבית. כפי שנהוג בכתבי קודש בדתות אחרות, אי אפשר לגרוע מהם או להוסיף עליהם. הספרים אינם מודפסים, אלא מועתקים בכתב יד ובחמישה צבעים, שהם צבעי הדגל הדרוזי - ירוק, כחול, אדום וצהוב על רקע לבן.

הרבה מתוך המעט הידוע על הדת הדרוזית וכתבי הקודש שלה בפרט נלמד ממחקריו של דה סוסי, שהשיג כאמור את כתבי הקודש בגניבה, לאחר ביזתם של בתי תפילה דרוזיים. דה סוסי מצא כי באגרות החוכמה יש פסוקים רבים מתוך הקוראן, אבל במשמעות שונה מזו שבאסלאם, וכן פסוקים רבים נגד האסלאם. במחקריו דה סוסי מציין כי נעשה שימוש רב במילים בעלות כפל משמעות ויותר. לצד חלק מהמילים יש נקודות וסימנים שונים שאת מיעוטם הצליח לפענח, המסמלים דמויות שונות ואירועים שונים. כן הוא גילה שלכתיבת המילה בצבעים

שונים יש משמעויות שונות. למשל, המילה "שיטאן", "שטן", בהיותה כתובה בירוק משמעותה אסלאם. כך או אחרת, הדרוזים טוענים שהסוד אינו מצוי בספרים, אלא בפרשנויות שלהם, הידועות ברמותיהם הגבוהות ביותר רק לבודדים. הם טוענים שאת התבונה האוניברסלית אפשר להבין שלב אחר שלב, דרך שבע דרגות של כניסה בסוד - מדרגת המקשיב ועד דרגת השער, הדרגה העליונה. מי שמשיג את דרגת ההבנה העליונה פטור מכל מצוות הדת, שכן הן אינן אלא ציוני דרך בדרך אל אלוהים, אל האמת.